

Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (seitsmes koda)

14. märts 2018*

Keskfond – Geneetiliselt muundatud tooted – Määrus (EÜ) nr 1367/2006 – Määrus (EÜ) nr 1829/2003 – Geneetiliselt muundatud sojaoad MON 87769, MON 87705 ja 305423 – Turule lubamise otsuse peale esitatud vaide rahuldamata jätmise – Mõiste „keskkonnaõigus“ – Määruse nr 1367/2006 artikkel 10

Kohtuasjas T-33/16,

TestBioTech eV, asukoht München, Saksamaa, esindajad: *solicitor* R. Stein, *QC* K. Smith ja *barrister* J. Stevenson,

hageja,

versus

Euroopa Komisjon, esindajad: J. Tomkin, L. Pignataro-Nolin ja C. Valero,

kostja,

keda toetavad

Monsanto Europe, asukoht Antwerpen (Belgia),

ja

Monsanto Company, asukoht Wilmington, Delaware (Ameerika Ühendriigid),

esindaja: advokaat M. Pittie,

ja

Pioneer Overseas Corp., asukoht Johnston, Iowa (Ameerika Ühendriigid),

ja

Pioneer Hi-Bred International, Inc., asukoht Johnston (Ameerika Ühendriigid),

esindajad: advokaat G. Forwood, *barrister* J. Killick ja *solicitor* S. Nordin,

menetlusse astujad,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

mille ese on ELTL artikli 263 alusel esitatud nõue tühistada tervishoiu ja toiduohutuse eest vastutava komisjoni liikme 16. novembri 2015. aasta kiri, millega jäeti rahuldamata Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. septembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1367/2006 keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise Århusi konventsiooni sätete kohaldamise kohta ühenduse institutsioonide ja organite suhtes (ELT 2006, L 264, lk 13) artikli 10 alusel esitatud vaie rakendusotsuste peale, millega lubati turule geneetiliselt muundatud sojaoad MON 87769, MON 87705 ja 305423,

ÜLDKOHUS (seitsmes koda),

koosseisus: koja president V. Tomljenović (ettekandja), kohtunikud E. Bieliūnas ja A. Kornezov,

kohtusekretär: ametnik P. Cullen,

arvestades menetluse kirjalikku osa ja 22. septembri 2017. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Vaidluse taust

- 1 Hageja, TestBioTech eV on Saksamaal registreeritud mittetulundusühing, mille eesmärk on edendada sõltumatuid uuringuid ja avalikku arutelu biotehnoloogia mõju kohta.

Sojaoa 305423 turuleviimise luba

- 2 Pioneer Overseas Corp esitas 14. juunil 2007 Madalmaade pädevale ametiasutusele Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 1829/2003 geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kohta (ELT 2003, L 268, lk 1; ELT eriväljaanne 13/32, lk 432) artiklite 5 ja 17 alusel taotluse geneetiliselt muundatud sojauba 305423 (edaspidi „sojauba 305423“) sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toidu, toidu koostisosade ja sööda turule viimiseks. Loataotlus hõlmas ka sojauba 305423 sisaldavate või sellest koosnevate muude toodete (v.a toidu ja sööda) turule viimist muu sojaoga samal otstarbel, välja arvatud selle viljelemine.
- 3 Euroopa Toiduohutusameti (EFSA) geneetiliselt muundatud organismide komisjon (edaspidi „GMO komisjon“) väljastas 18. detsembril 2013 teadusliku arvamuse sojaoa 305423 kohta, mis kujutab endast aruannet määruse nr 1829/2003 artikli 6 lõike 6 ja sama määruse artikli 18 lõike 6 tähenduses, mille sõnastuse kohaselt selles esitatud arvamus „kujutab endast EFSA üldist arvamust [sama määruse] artikli 6 lõike 5 ja artikli 18 lõike 5 tähenduses“. Sisuliselt leidis GMO komisjon, et sojauba 305423 on inimeste ja loomade tervisele ning keskkonnale avalduda võiva mõju suhtes selle otstarbekohase kasutamise korral sama ohutu kui vastav tavapärase toode.
- 4 Euroopa Komisjon võttis 24. aprillil 2015 vastu rakendusotsuse (EL) 2015/698, millega lubatakse turule lasta geneetiliselt muundatud sojauba 305423 (DP-3Ø5423-1) sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest valmistatud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT 2015, L 112, lk 71). Selle otsuse põhjendustes 4–7 selgitas komisjon eespool, käesoleva kohtuotsuse punktis 3 nimetatud teaduslikule arvamusele viidates, et EFSA oli esitanud „heakskiitva arvamuse“ vastavalt määruse nr 1829/2003 artiklitele 6 ja 18; et EFSA järeldas, et sojauba 305423 on inimeste ja loomade tervisele ning keskkonnale avalduda võiva mõju suhtes selle otstarbekohase kasutamise korral sama ohutu kui geneetiliselt muundamata sojauba ja et EFSA oli soovitanud rakendada turustamisjärgse järelevalve kava, milles keskendutakse Euroopa elanikkonna tarbimisandmete kogumisele.

- 5 Vastavalt otsuse 2015/698 artiklile 1 andis komisjon sojaoale 305423 kordumatu tunnuse. Selle otsuse artikli 2 kohaselt andis komisjon määruse nr 1829/2003 artikli 4 lõike 2 ja artikli 16 lõike 2 tähenduses loa sojauba 305423 sisaldavale, sellest koosnevale või sellest valmistatud toidule ja toidu koostisosadele; sojauba 305423 sisaldavale sellest koosnevale või sellest valmistatud söödale; ja sojaoale 305423 toodetes, mis seda sisaldavad või sellest koosnevad, muuks kasutuseks, välja arvatud viljelemine. Lisaks käsitlevad otsuse 2015/698 artiklid 3–5 nimetatud toodete märgistamist ja järelevalvet.

Sojaoa MON 87769 turuleviimise luba

- 6 Monsanto Europe esitas 14. septembril 2009 Ühendkuningriigi pädevale ametiasutusele määruse nr 1829/2003 artiklite 5 ja 17 alusel taotluse geneetiliselt muundatud sojauba MON 87769 (edaspidi „sojauba MON 87769“) sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toidu, toidu koostisosade ja sööda turule viimiseks. Loataotlus hõlmas ka sojauba MON 87769 sisaldavate või sellest koosnevate muude toodete (v.a toidu ja sööda) turule viimist muu sojaoaga samal otstarbel, välja arvatud selle viljelemise otstarbel.
- 7 GMO komisjon esitas 16. mail 2014 teadusliku arvamuse sojaoa MON 87769 kohta, mis kujutab endast aruannet määruse nr 1829/2003 artikli 6 lõike 6 ja sama määruse artikli 18 lõike 6 tähenduses, mille sõnastuse kohaselt selles esitatud arvamus „kujutab endast EFSA üldist arvamust [sama määruse] artikli 6 lõike 5 ja artikli 18 lõike 5 tähenduses“. Sisuliselt leidis GMO komisjon, et sojauba MON 87769 on taotlusega hõlmatud kasutusviiside puhul sama ohutu kui vastav tavapärane toode ega avalda tõenäoliselt inimeste ja loomade tervisele ning keskkonnale kahjulikku mõju.
- 8 Komisjon võttis 24. aprillil 2015 vastu rakendusotsuse (EL) 2015/686, millega lubatakse turule lasta geneetiliselt muundatud sojauba MON 87769 (MON-87769-7) sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest valmistatud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT 2015, L 112, lk 16). Selle otsuse põhjendustes 4–8 selgitas komisjon eespool, käesoleva kohtuotsuse punktis 7 nimetatud teaduslikule arvamusele viidates, et EFSA oli esitanud „heakskiitva arvamuse“ vastavalt määruse nr 1829/2003 artiklitele 6 ja 18; et EFSA järeldas, et sojauba MON 87769 on inimeste ja loomade tervisele ning keskkonnale selle otstarbekohase kasutamise korral sama ohutu kui geneetiliselt muundamata sojauba; et see ei avalda tõenäoliselt inimeste ja loomade tervisele ning keskkonnale kahjulikku mõju ja et EFSA oli soovitanud rakendada turustamisjärgse järelevalve kava, milles keskendutakse Euroopa elanikkonna tarbimisandmete kogumisele.
- 9 Vastavalt otsuse 2015/686 artiklile 1 andis komisjon sojaoale MON 87769 kordumatu tunnuse. Selle otsuse artikli 2 kohaselt andis komisjon määruse nr 1829/2003 artikli 4 lõike 2 ja artikli 16 lõike 2 tähenduses loa sojauba MON 87769 sisaldavale, sellest koosnevale või sellest valmistatud toidule ja toidu koostisosadele; sojauba MON 87769 sisaldavale sellest koosnevale või sellest valmistatud söödale; ja sojaoale MON 87769 toodetes, mis seda sisaldavad või sellest koosnevad, muuks kasutuseks, välja arvatud viljelemine. Lisaks käsitlevad otsuse 2015/686 artiklid 3–5 nimetatud toodete märgistamist ja järelevalvet.

Sojaoa MON 87705 turuleviimise luba

- 10 Monsanto Europe esitas 18. veebruaril 2010 Madalmaade pädevale ametiasutusele määruse nr 1829/2003 artiklite 5 ja 17 alusel taotluse geneetiliselt muundatud sojauba MON 87705 (edaspidi „sojauba MON 87705“) sisaldavate, sellest koosnevate või sellest valmistatud toidu, toidu koostisosade ja sööda turule viimiseks. Loataotlus hõlmas ka sojauba MON 87705 sisaldavate või sellest koosnevate muude toodete (v.a toidu ja sööda) turule viimist muu sojaoaga samal otstarbel, välja arvatud selle viljelemine.

- 11 GMO komisjon esitas 30. oktoobril 2012 teadusliku arvamuse sojaoa MON 87705 kohta, mis kujutab endast aruannet määruse nr 1829/2003 artikli 6 lõike 6 ja sama määruse artikli 18 lõike 6 tähenduses, mille sõnastuse kohaselt selles esitatud arvamus „kujutab endast EFSA üldist arvamust [sama määruse] artikli 6 lõike 5 ja artikli 18 lõike 5 tähenduses“. Sellele arvamusle oli lisatud GMO komisjoni 17. detsembri 2013. aasta selgitus. Sisuliselt leidis GMO komisjon, et sojauba MON 87705 on inimeste ja loomade tervisele ning keskkonnale avalduda võiva mõju suhtes Monsanto Europe'i kavandatava otstarbekohase kasutamise korral sama ohutu kui vastav tavapärane toode.
- 12 Euroopa Komisjon võttis 24. aprillil 2015 vastu rakendusotsuse (EL) 2015/696, millega lubatakse turule lasta geneetiliselt muundatud sojauba MON87705 (MON-87705-6) sisaldavaid, sellest koosnevaid või sellest valmistatud tooteid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1829/2003 (ELT 2015, L 112, lk 60). Selle otsuse põhjendustes 4–10 selgitas komisjon, viidates eespool, käesoleva kohtuotsuse punktis 11 nimetatud teaduslikule arvamusle selle täiendatud kujul, et EFSA oli esitanud „heakskiitva arvamuse“ vastavalt määruse nr 1829/2003 artiklitele 6 ja 18; et EFSA järeldas, et sojauba MON 87705 on inimeste ja loomade tervisele ning keskkonnale avalduda võiva mõju suhtes sama ohutu kui tavapärane toode kasutusviiside puhul, mis hõlmavad kõiki kasutusviise toidu ja söödana nagu tavapärase sojaoa puhul, välja arvatud õli kasutamine praadimiseks kaubanduslikul eesmärgil; ja et EFSA oli soovitanud rakendada turustamisjärgse järelevalve kava, milles keskendutakse Euroopa elanikkonna tarbimisandmete kogumisele.
- 13 Vastavalt otsuse 2015/696 artiklile 1 andis komisjon sojaoa MON 87705 kordumatu tunnuse. Selle otsuse artikli 2 kohaselt andis komisjon määruse nr 1829/2003 artikli 4 lõike 2 ja artikli 16 lõike 2 tähenduses loa sojauba MON 87705 sisaldavale, sellest koosnevale või sellest valmistatud toidule ja toidu koostisosadele; sojauba MON 87705 sisaldavale sellest koosnevale või sellest valmistatud söödale; ja sojaoa MON 87705 toodetes, mis seda sisaldavad või sellest koosnevad, muuks kasutuseks, välja arvatud viljelemine. Lisaks käsitlevad otsuse 2015/696 artiklid 3–5 nimetatud toodete märgistamist ja järelevalvet.

Vaie

- 14 Hageja ja üks teine ühendus taotlesid 29. mai 2015. aasta kirjas komisjonilt otsuste 2015/686, 2015/696 ja 2015/698 (edaspidi koos „loa andmise otsused“) vaidemenetluses läbivaatamist Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. septembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1367/2006 keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise Århusi konventsiooni sätete kohaldamise kohta ühenduse institutsioonide ja organite suhtes (ELT 2006, L 264, lk 13) artikli 10 alusel. Vaides väidavad hageja ja see teine ühendus sisuliselt, et esiteks ei olnud EFSA veel koostanud suuniseid selliste geneetiliselt muundatud taimede tervisemõju kohta, mille toitainesisaldust on oluliselt muudetud; teiseks on suuniste puudumise tõttu toiduga seotud riske hinnatud ebapädevalt ja ebajärjekindlalt, mis ei vasta õigusnormides sätestatud tingimustele; kolmandaks on suuniste puudumise tõttu rikutud märgistamist käsitlevaid õigusnorme; neljandaks on suuniste puudumise tõttu esitatud turustamisjärgse järelevalve kohta ebapädevad ja ebajärjekindlad ettepanekud; viiendaks ei ole geneetiliselt muundatud toidu ja sööda tarbimise tervisemõju hindamisel arvesse võetud herbitsiidide jääke sojaubades MON 87705 ja 305423, ja kuuendaks oli sojaoa MON 87705 puhul ribonukleiinhappe mõjutuste soovimatu toime hindamine ebapiisav.
- 15 Komisjon teatas hagejale 4. augusti 2015. aasta kirjas, et tal ei ole võimalik vaide läbivaatamist 12 nädala jooksul lõpetada ja seetõttu saab hageja vastuse 18 nädala jooksul vastavalt määruse nr 1367/2006 artikli 10 lõikele 3.
- 16 Komisjoni tervise ja toiduohutuse peadirektoraadi ametnik teatas 1. oktoobri 2015. aasta e-kirjas hagejale, et tema vaide kohta on otsus „ette valmistatud“, kuid see peab allkirjastamiseks veel läbima haldussüsteemi.

- 17 Tervise ja toiduohutuse eest vastutava komisjoni liikme 16. novembri 2015. aasta kirjas viitenumbriga Ares(2015) 5145741 (edaspidi „vaidlustatud otsus“) jäeti vaie rahuldamata põhjendusel, et eespool, käesoleva kohtuotsuse punktis 14 esitatud esimesed viis väidet ja kuues väide osaliselt ei kuulu määruse nr 1367/2006 artikli 10 kohaldamisalasse ning et kuuenda väite ülejäänud osa, mis puudutab keskkonnaohu hindamist, „ei põhjenda vajadust muuta otsust 2015/696“. Tervise ja toiduohutuse eest vastutava komisjoni liige leidis sisuliselt, et geneetiliselt muundatud toidu ja sööda tervisealase hindamisega küsimusi ei saa hinnata määruse nr 1367/2006 artikli 10 raames, kuna need küsimused ei puuduta keskkonnaohutude hindamist. Tervise ja toiduohutuse eest vastutava komisjoni liige arvas kuuenda väite keskkonnakaitset käsitleva osa kohta, et argument on alusetu ega õigusta loaotsuste uuesti läbi vaatamist. Täpsemalt märkis tervise ja toiduohutuse eest vastutava komisjoni liige, et väited, milles käsitletakse EFSA suuniseid selliste geneetiliselt muundatud kultuuride, mille toitainesisaldust on muudetud, tervisealastes ja toitainelistes hindamistes, on selgelt seotud tervisemõjuga toidu ja sööda tarbimise tõttu. Teiseks leidis ta, et üldiselt viiakse toitaineline hindamine läbi toidu ja sööda tervisemõjude kontrollimisel, mitte võimaliku keskkonda viimisega seotud keskkonnaohu hindamiseks. Kolmandaks märgib ta, et geneetiliselt muundatud toidu koostise märgistus ei ole seotud keskkonnariski hindamisega. Neljandaks rõhutab ta, et turustamisjärgne järelevalve ei ole seotud keskkonnariski hindamisega. Viieandaks leiab ta, et geneetiliselt muundatud toidu ja sööda tarbimisel allaneelatud herbitsiidide jääkide toime arvesse võtmata jätmine on seotud tervisemõjuga, aga mitte keskkonnamõjuga. Kuuendaks toob ta esile, et uuring ribonukleiinhapete toime tõendatud soovimatu mõju kohta inimeste ja loomade tervisele, millele viitab hageja, ei ole seotud keskkonnamõju hindamisega.

Menetlus ja poolte nõuded

- 18 Hageja esitas käesolevas asjas hagiavalduse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 26. jaanuaril 2016 ning milles ta palus käesolev kohtuasi liita kohtuasjaga T-177/13, TestBioTech jt vs. komisjon.
- 19 Üldkohtu viienda koja president otsustas 14. aprillil 2016 jätta taotlus liita käesolev kohtuasi kohtuasjaga T-177/13, TestBioTech jt vs. komisjon, rahuldamata.
- 20 Üldkohtu kantseleisse 31. mail 2016 saabunud dokumendiga esitasid Monsanto Europe ja Monsanto Company (edaspidi koos „Monsanto“) taotluse astuda menetlusse komisjoni nõuete toetuseks.
- 21 Üldkohtu kantseleisse 9. juunil 2016 saabunud dokumendiga esitasid Pioneer Overseas ja Pioneer Hi-Bred International, Inc. (edaspidi koos „Pioneer“) taotluse astuda menetlusse komisjoni nõuete toetuseks.
- 22 Viienda koja president rahuldab 20. juuli 2016. aasta määrustega Monsanto ja Pioneeri menetlusse astumise taotlused.
- 23 Kuna Üldkohtu kodade koosseisu muudeti Üldkohtu kodukorra artikli 27 lõike 5 alusel ja ettekandja-kohtunik kuulub nüüd Üldkohtu seitsmenda koja koosseisu, siis määrati käesolev kohtuasi sellele kojale.
- 24 Ettekandja-kohtuniku ettepanekul otsustas Üldkohus avada menetluse suulise osa ning esitas kodukorra artiklis 89 ette nähtud menetlust korraldavate meetmete raames pooltele kirjalikult vastamiseks küsimuse. Pooled vastasid sellele menetlust korraldavale meetmele määratud tähtaja jooksul.

- 25 Üldkohtu kantseleisse vastavalt 19. ja 23. detsembril 2016 saabunud dokumentides palusid komisjon ja hageja kodukorra artikli 106 lõike 2 alusel ära kuulata nende suulised seisukohad. Üldkohus tuvastas 22. septembri 2017. aasta kohtuistungil, et nõuetekohaselt kohalekutsutud hageja puudub sellelt ilma mõjuva põhjusest, ja kohtuistung toimus tema osavõtuta vastavalt kodukorra artikli 108 lõikele 1. Muude poolte kohtukõned ja vastused Üldkohtu küsimustele kuulati ära sellel kohtuistungil.
- 26 Üldkohtu kantseleisse 22. septembril 2017 saabunud dokumendis palus hageja menetluse suulise osa uuendada kodukorra artikli 113 lõike 2 alusel või teise võimalusena anda talle võimalus esitada kirjalikult kohtukõne, mille ta oli kavatsenud esitada kohtuistungil.
- 27 Kuna ükski kodukorra artikli 113 lõikes 2 sätestatud tingimus ei olnud kõnealusel juhul täidetud, otsustas Üldkohus jätta menetluse suulise osa uuendamata.
- 28 Hageja palub Üldkohtul:
- vastata järgmistele küsimustele: esiteks, kas määruse nr 1367/2006 artikli 10 alusel esitatud vaie, mis käsitleb määruse nr 1829/2003 alusel antud luba, peab piirduma „keskkonnaohu hindamisega“ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. märtsi 2001. aasta direktiivi 2001/18/EÜ geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta ja nõukogu direktiivi 90/220/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (EÜT 2001, L 106, lk 1, ELT eriväljaanne 15/06, lk 77) tähenduses; teiseks, kas määruse nr 1367/2006 artikli 12 alusel esitatud hagid peavad Euroopa Liidu institutsiooni läbiviidava kontrolli raames vastavalt direktiivile 2001/18 piirduma „keskkonnaohu hindamisega“; ja kolmandaks, millises ulatuses peab Üldkohus teostama kontrolli määruse nr 1367/2006 artikli 12 alusel esitatud hagide läbivaatamisel;
 - tunnistada hagi vastuvõetavaks ja põhjendatuks;
 - tühistada vaidlustatud otsus;
 - mõista kohtukulud välja komisjonilt.
- 29 Vastuseks Üldkohtu kirjalikule küsimusele, kas taotlus lahendada eespool, käesoleva kohtuotsuse punkti 28 esimeses taandes esitatud küsimused on vastuvõetav, kinnitas hageja oma kirjalikus vastuses, et vajadus nende kohta otsus teha on ära langenud. Seega tuleb tõdeda, et hageja loobus oma esimesest nõudest.
- 30 Komisjon palub Üldkohtul:
- lükata hagi tagasi;
 - mõista kohtukulud välja hagejalt.
- 31 Monsanto palub Üldkohtul:
- lükata hagi tagasi;
 - mõista kohtukulud välja hagejalt.
- 32 Pioneer palub Üldkohtul:
- lükata hagi tagasi;
 - mõista kohtukulud välja hagejalt.

Õiguslik käsitlus

- 33 Enne kohtuasja sisulist läbivaatamist olgu märgitud, et Üldkohtu kantseleisse 22. septembril 2017 saabunud dokumendis menetluse suulise osa uuendamise kohta (vt eespool punkt 26) palus hageja võimalust esitada kirjalikult oma kohtukõne, mille ta oli kavatsenud esitada kohtuistungil. Selles osas piisab sedastamisest, et kodukord sellist menetlustoimingut ette ei näe.
- 34 Käesoleva kohtuasja sisu kohta on hageja oma hagiavalduses esitanud kaks väidet. Esimeses väites toob hageja esile, et tema vaie kuulub tervikuna määruse nr 1367/2006 kohaldamisalasse. Ta väidab, et komisjon rikkus määruse nr 1367/2006 artikli 10 lõiget 1 koosmõjus sama määruse artikli 2 lõike 1 punktidega f ja g ning nimetatud määruse põhjendustega 11 ja 18–21, kui ta asus seisukohale, et kõnealune vaie on suures enamuses seotud küsimustega, mis jäävad väljapoole määruse nr 1367/2006 kohaldamisala. Oma teises väites toob hageja esile, et vaidlustatud otsus on õigusvastane, kuna komisjon ei võtnud seda vastu määruse nr 1367/2006 artikli 10 lõikes 3 sätestatud tähtajal.
- 35 Kõigepealt tuleb hinnata esimest väidet. Selles väidab hageja sisuliselt, et kõnealune vaie puudutab küsimusi, mis kuuluvad määruse nr 1367/2006 kohaldamisalasse. Ta leiab, et sellised määruse nr 1829/2003 alusel antud haldusaktid nagu loa andmise otsused kujutavad endast keskkonnaõiguse alusel vastu võetud õigusakte määruse nr 1367/2006 artikli 10 lõike 1 tähenduses. Kui valitsusväline organisatsioon taotleb vaide läbivaatamist või kasutab talle antud õigust õiguskaitsevahendile, siis ei ole ta kohustatud piirduma väidetega, mis puudutavad üksnes õigusakti neid osi, mis käsitlevad „keskkonnaohu hindamist“. Hageja hinnangul on geneetiliselt muundatud organismide mõju inimese tervise seisundile tervishoiuküsimus, mis seondub keskkonnaseisundiga. Lisaks ei ole asjaolul, et määrus nr 1829/2003 kehtestati ELTL artikli 168 lõike 4 alusel, mis käsitleb rahvatervist, mingit seost küsimusega, kas loa andmise otsused on õigusaktid, mis võetakse vastu keskkonnaõiguse alusel määruse nr 1367/2006 artikli 10 lõike 1 tähenduses. Veel väidab hageja, et käesolevas kohtuasjas käsitletavatele sojaubadele antud üldhinnangu koostisosad ja nendega seonduvad tõendid ei ole üksteisest eristatavad. Seetõttu ei ole põhjendatud geneetiliselt muundatud organismide turule laskmise loa erinevate osade „tükeldamine“ komisjoni poolt ühelt poolt keskkonnaalasteks ja teiselt poolt keskkonda mittepuudutavateks osadeks.
- 36 Komisjon, keda toetavad Monsanto ja Pioneer, on sisuliselt seisukohal, et määruse nr 1367/2006 artiklis 10 ette nähtud vaideõiguse ulatus on piiratud keskkonnaõiguse küsimustega selle määruse tähenduses. Komisjoni arvates ei anna üksnes asjaolu, et loa andmise otsused on tehtud määruse nr 1829/2003 alusel, automaatselt vaideõigust määruse nr 1367/2006 artikli 10 alusel tehtud otsuste kõigi aspektide suhtes. Vastupidi, vaideõigus on olemas üksnes sellistes keskkonnaõigust puudutavates küsimustes, mis on määratletud määruse nr 1367/2006 artikli 2 lõike 1 punktis f. Neil kaalutlustel leiab komisjon, et keskkonnaga ja rahvatervisega seotud mured erinevad kontseptuaalselt ja õiguslikult ning hageja vaides tõstatatud rahvatervise küsimused ei kuulu määruse nr 1367/2006 artikli 10 kohaldamisalasse. Täpsemalt märgib komisjon kõigepealt, et suur osa kõnealuses vaides esitatud argumente käsitlevad „toiduohutust“; seejärel et õigusnormid, millel vaie põhineb, käsitlevad ilmselgelt rahvatervise, mitte keskkonnakaitse kaalutlusi; ja lõpuks, et hageja argumente toidus ja söödas leiduvate geneetiliselt muundatud toodete toiteväärtuse, märgistamise ja ohutuse kohta tuleb pidada seotuks tooteohutusega, mitte keskkonnaga üldiselt.
- 37 Käesoleval juhul vaidlevad pooled küsimuse üle, kas komisjonil oli õigus jätta vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata suur osa loaotsuste peale esitatud vaidest, mille hageja esitas eelkõige määruse nr 1367/2006 artikli 10 alusel, põhjendusega et enamik selles vaides esitatud etteheidetest ei kuulu keskkonnaõiguse kohaldamisalasse.

Määruse nr 1367/2006 artikli 10 alusel esitatud vaide hindamise ulatus

- 38 Määruse nr 1367/2006 artikli 10 lõike 1 kohaselt on mis tahes valitsusvälisel organisatsioonil, mis vastab sama määruse artikli 11 nõuetele, õigus esitada vaie liidu institutsioonile või organile, kes on keskkonnaõiguse alusel võtnud vastu haldusakti.
- 39 Määruse nr 1367/2006 artikli 12 lõikes 1 on sätestatud, et vastavalt selle määruse artiklile 10 vaide esitanud valitsusväline organisatsioon võib algatada menetluse Euroopa Kohtus kooskõlas EL toimimise lepingu asjakohaste sätetega.
- 40 Määruse nr 1367/2006 artikli 2 lõike 1 punktis g on määratletud mõiste „haldusakt“ selle määruse tähenduses kui keskkonnaõiguse kohane üksikmeede, mille on võtnud liidu institutsioon või organ ning millel on õiguslikult siduv ja väline mõju.
- 41 Määruse nr 1367/2006 artikli 2 lõike 1 punktis f on sätestatud, et keskkonnaõigus selle määruse tähenduses on liidu õigusaktid, mis olenemata nende õiguslikust alusest aitavad saavutada EL toimimise lepingus sätestatud ühenduse keskkonnapoliitika eesmärgi: säilitada, kaitsta ja parandada keskkonna kvaliteeti, kaitsta inimeste tervist, kasutada loodusressursse kaalutletult ja mõistlikult ning edendada rahvusvahelisel tasandil meetmeid piirkondlike või ülemaailmsete keskkonnaprobleemidega tegelemiseks.
- 42 Selles osas tuleb esiteks tõdeda, et määruse nr 1367/2006 artikli 2 lõike 1 punktis f on ette nähtud, et vastus küsimusele, kas õigusakt on võetud vastu keskkonnaõiguse alusel, ei sõltu õiguslikust alusest, millele tuginedes õigusnorm on vastu võetud.
- 43 Teiseks hõlmab määruse nr 1367/2006 artikli 2 lõike 1 punktis f sätestatud mõiste „keskkonnaõigus“ selle määruse tähenduses kõiki liidu õigusakte, mis aitavad saavutada liidu keskkonnapoliitika eesmärgi. Seoses sellega on seal sisuliselt loetletud ELTL artikli 191 lõikes 1 sätestatud liidu keskkonnapoliitika eesmärgid: keskkonna säilitamine, kaitsmine ja selle kvaliteedi parandamine; inimese tervise kaitsmine; loodusressursside kaalutletud ja mõistlik kasutamine ning meetmete edendamine rahvusvahelisel tasandil, et tegelda piirkondlike ja ülemaailmsete keskkonnaprobleemidega.
- 44 Määruse nr 1367/2006 artikli 2 lõike 1 punkti f sõnastusest tuleneb, et viitega ELTL artikli 191 lõikele 1 soovis liidu õiguslooja anda määruses nr 1367/2006 kasutatud mõistele „keskkonnaõigus“ laia tähenduse, mis ei ole piiratud looduskeskkonnakaitsega selle kitsas tähenduses.
- 45 Seda järeldust kinnitab ka ELTL artikli 192 lõige 2, mille kohaselt keskkonnaõiguse all ELTL XX jaotise tähenduses võib mõista ka peamiselt maksusätteid, asulaplaneerimist, veeressursside kvantitatiivset majandamist või mis otseselt või kaudselt mõjutavad nende ressursside kättesaadavust, maa kasutamist, meetmeid, mis mõjutavad oluliselt liikmesriigi valikut erinevate energiaallikate vahel, ning tema energiavarustuse üldstruktuuri. Mõiste „keskkonnaõigus“ kitsas tõlgendamine tooks kaasa selle, et suur osa nimetatud sätteid ja meetmeid jääks sellest valdkonnast välja.
- 46 Lisaks tuleb märkida, et määruse nr 1367/2006 artikli 2 lõikes 2 on sätestatud, et selles osutatud haldusaktid ja halduslik tegevusetus ei hõlma meetmeid, mis liidu institutsioon või organ on oma pädevuse piires võtnud või võtmata jätnud haldusjärelvalve organina eelkõige vastavalt ELTL artiklitele 101, 102, 106, 107, 228, 258, 260 ja 325, mis käsitlevad konkurentsieeskirju, liikmesriigi kohustuste rikkumise menetlust, Euroopa ombudsmani menetlust ja pettuste vastase võitluse menetlust. Asjaolu, et õiguslooja on pidanud vajalikuks ette näha sellised erandid, näitab ka, et mõistet „keskkonnaõigus“ määruse nr 1367/2006 tähenduses tuleb põhimõtteliselt tõlgendada väga laialt.

- 47 Küsimuse kohta, kas komisjon oli vaidemenetluses kohustatud hindama üksnes keskkonnaõigusealaseid aspekte, olgu märgitud, et määruse nr 1367/2006 artikli 10 lõikes 1 on sätestatud, et sama määruse artiklis 11 ette nähtud tingimustele vastaval valitsusvälisel organisatsioonil on õigus esitada vaie keskkonnaõiguse alusel vastu võetud haldusakti peale. Nimetatud sätte sõnastus ei näe ette mingeid piiranguid keskkonnaküsimusi käsitleva vaide hindamise ulatuse suhtes.
- 48 Samas on õiguslooja määruse nr 1367/2006 põhjenduses 18 täpsustanud, et Århusis 25. juunil 1998 allkirjastatud keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnanähtude otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni (ELT 2005, L 124, lk 1) artikli 9 lõike 3 kohaselt ja kooskõlas EL toimimise lepingu sätetega on viidatud määruse eesmärk luua võimalus algatada menetlusi keskkonnaõigusega vastuolus olevate toimingute vaidlustamiseks. Lisaks nähtub määruse nr 1367/2006 pealkirjast ja selle määruse põhjendusest 5, et määrus nr 1367/2006 käsitleb üksnes keskkonnainfo kättesaadavust, keskkonnanähtude otsustamises üldsuse osalemist ning neis asjus kohtu poole pöördumist.
- 49 Seega tuleb tõlgendada määruse nr 1367/2006 artikli 10 kohase vaidemenetluse läbiviimise kohustuse ulatust nii, et komisjon peab vaide läbi vaatama üksnes sel määral, milles vaide esitaja väitel on asjaomane haldusakt vastuolus keskkonnaõigusega määruse nr 1367/2006 tähenduses.
- 50 Neist kaalutlustest lähtudes tuleb tal esiteks hinnata, kas loa andmise otsused olid vastu võetud keskkonnaõiguse alusel määruse nr 1367/2006 tähenduses, ja teiseks, kas hageja poolt vaides esitatud väited puudutavad seda valdkonda.

Määrus nr 1829/2003

- 51 Hageja esitatud vaie puudutab selliste loaotsuste vaidemenetluses läbivaatamist, mille komisjon võttis vastu määruse nr 1829/2003 artikli 7 lõike 3 ja artikli 19 lõike 3 alusel.
- 52 Määruses nr 1829/2003 on selle õiguslike aluste hulgas nimetatud EÜ artikleid 37 ja 95 ning EÜ artikli 152 lõike 4 punkti b; need sätted vastavad käesoleva kohtuasja puhul ELTL artiklitele 43 ja 114 ning ELTL artikli 168 lõike 4 punktile b ja need käsitlevad põllumajanduse, õigusaktide ühtlustamise ning rahvatervise valdkondi.
- 53 Määruse nr 1829/2003 artikli 1 punkti a kohaselt on määruse eesmärk kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määruses (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused (EÜT 2002, L 31, lk 1; ELT eriväljaanne 15/06, lk 463), sätestatud üldpõhimõtetega luua baas inimeste ja loomade elu, tervise ja heaolu, keskkonna ja tarbijate huvide kõrge kaitstuseastme tagamiseks seoses geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kasutamisega, tagades samal ajal ka siseturu tõhusa toimimise.
- 54 Lisaks on määruse nr 1829/2003 põhjenduses 1 märgitud, et ohutu ja tervisliku toidu ja sööda vaba liikumine on siseturu tähtis osa ning aitab olulisel määral kindlustada kodanike tervist ja heaolu ning nende sotsiaalseid ja majanduslikke huve. Määruse nr 1829/2003 põhjendused 2 ja 43 toovad esile, et liidu tegevuse põhisuundade elluviimisel tuleb seoses geneetiliselt muundatud toidu ja sööda kasutamisega tagada inimeste ja loomade elu ja tervise, keskkonna ning tarbijate huvide kaitse kõrge tase. Vastavalt määruse nr 1829/2003 põhjendusele 3 peab inimeste ja loomade tervise või keskkonna kaitsmiseks geneetiliselt muundatud toit ja sööt enne liidus turule viimist läbima ohutushindamise.
- 55 Määruse nr 1829/2003 artikli 4 lõikes 2 on nõutud luba toiduks ja söödaks kasutatavate geneetiliselt muundatud organismide turuleviimiseks. Määruse nr 1829/2003 artikli 4 lõike 3 kohaselt ei või sellist luba anda, kui pole asjakohaselt ja piisavalt tõendatud, et asjaomane geneetiliselt muundatud organism või toit vastab sama määruse artikli 4 lõike 1 nõuetele.

56 Määruse nr 1829/2003 artikli 4 lõikes 1 on kumulatiivselt loetletud tingimused, mis sellisel juhul peavad olema täidetud. Eelkõige ei tohi kõnealune toit:

- „a) avaldada kahjulikku mõju inimeste või loomade tervisele ega keskkonnale;
- b) eksitada tarbijat;
- c) erineda asendatavast toidust või toidu koostisosadest sellisel määral, et nende tavapärane tarbimine võib põhjustada tarbijale toitainevaegust.“

57 Lisaks on määruse nr 1829/2003 artikli 16 lõikes 2 nõutud luba geneetiliselt muundatud sööda turuleviimiseks, kasutamiseks või käitlemiseks. Määruse nr 1829/2003 artikli 16 lõike 3 kohaselt ei või sellist luba anda, kui pole asjakohaselt ja piisavalt tõendatud, et asjaomane sööt vastab sama määruse artikli 16 lõike 1 nõuetele.

58 Määruse nr 1829/2003 artikli 16 lõikes 1 on kumulatiivselt loetletud tingimused, mis sellisel juhul peavad olema täidetud. Eelkõige ei tohi kõnealune sööt:

- „a) avaldada kahjulikku mõju inimeste või loomade tervisele ega keskkonnale;
- b) eksitada kasutajat;
- c) kahjustada või eksitada tarbijat loomsete toodete iseloomulike omaduste muutmise teel;
- d) erineda asendatavast söödast sellisel määral, et selle tavapärane tarbimine võib põhjustada inimestele või loomadele toitainevaegust.“

59 Lisaks on määruse nr 1829/2003 põhjenduses 9 ette nähtud, et geneetiliselt muundatud toidu ja sööda jaoks lubade andmise korrad peavad põhinema määrusega nr 178/2002 toidu ohutuse küsimustes sätestatud ohuhindamise raamistikul ning geneetiliselt muundatud toidu ja sööda viimine ühenduse turule tohib olla lubatud üksnes pärast seda, kui kõrgeimatele võimalikele standarditele vastavalt on teaduslikult hinnatud mis tahes ohtusid, mida need võivad kaasa tuua inimeste ja loomade tervisele ning samuti keskkonnale.

60 Komisjon võttis kõnealuse loataotluse kohta pärast EFSA arvamuse saamist määruse nr 1829/2003 artiklites 7 ja 19 ette nähtud sätete alusel vastu lõpliku otsuse. Selles kontekstis on ta kohustatud võtma arvesse EFSA arvamust, kõiki liidu õigusaktide asjakohaseid sätteid ning teisi kõnesoleva küsimusega seotud õiguspäraseid tegureid.

Määruse nr 1367/2006 artikli 10 kohases vaidemenetluses loa andmise otsuste läbivaatamise ulatus

61 Esiteks olgu seoses küsimusega, kas asjaomased loa andmise otsused on keskkonnaõiguse alusel antud õigusaktid määruse nr 1367/2006 tähenduses, ühelt poolt märgitud, et eespool punktides 53, 54, 56, 58 ja 59 nimetatud põhjendustest ja sätetest tuleneb, et selline loa andmise otsus, mis on hageja esitatud vaide ese, on õigusakt, mis kuulub muu hulgas keskkonnakaitse valdkonda. Teiselt poolt tuleb esile tuua, et määruse nr 1829/2003 artiklite 4, 7, 16 ja 19 eesmärk on reguleerida inimtegevust, mis mõjutab keskkonda inimeste ja loomade tervisele tagajärgi tuua võivate geneetiliselt muundatud organismide olemasolu tõttu. Seega tuleb asuda seisukohale, et asjaomaste loa andmise otsuste puhul on kahtlemata tegemist keskkonnaõiguse alusel antud õigusaktidega määruse nr 1367/2006 artikli 2 lõike 1 punkti f tähenduses.

- 62 Teiseks tuleneb küsimuse puhul, kas hageja poolt vaides esitatud argumendid kuuluvad määruse nr 1367/2006 tähenduses keskkonnaõiguse kohaldamisalasse, eespool punktis 49 esitatud järeldusest, et kõnealusel juhul oli komisjon tõepoolest kohustatud hageja esitatud vaide läbi vaatama üksnes osas, milles väideti, et asjaomased loa andmise otsused on vastuolus keskkonnaõigusega määruse nr 1367/2006 tähenduses.
- 63 Sellegipoolest tuleb aga sedastada, et mõiste „keskkonnaõigus“ ei ole niivõrd kitsas, kui komisjon vaidlustatud otsuses leiab. Nimelt ainult asjaolu, et määruses nr 1829/2003 on komisjoni väitel eristatud asjaomase toidu ja sööda ohutushindamist ja keskkonnaohu hindamist, sealhulgas nende keskkonnas esinemisest tuleneva terviseriski hindamist, ei sea kahtluse alla järeldust, et need vaides esitatud etteheited, mille komisjon vaidlustatud otsuses tagasi lükkas, põhjendusel et need ei kuulu keskkonnaõiguse valdkonda, tegelikult ikkagi kuuluvad määruse nr 1367/2006 artikli 10 kohaldamisalasse.
- 64 Selles osas väidab komisjon põhjendatult, et määrus nr 1829/2003 seondub rahvatervisega toiduohutuse vaatevinklist, kuid see hõlmab ka toidus ja söödas kasutatavate geneetiliselt muundatud toodete võimaliku keskkonnamõju. Lisaks mõõnab komisjon, et otsused, mis käsitlevad õigust kasvatada liikmesriikides geneetiliselt muundatud organisme, võivad oma määratluse kohaselt lisaks olla seotud keskkonnaga ja et load, mis käsitlevad õigust kasutada geneetiliselt muundatud tooteid, mis on imporditud kui toit või sööt või mis kuuluvad nende koostisesse, võivad samuti omada keskkonnamõju tulenevalt sellest, kuidas neid on käideldud või käitlemise ajal keskkonda viimise korral. Komisjoni arvates tuleb sellegipoolest neid hageja argumente toidus ja söödas leiduvate geneetiliselt muundatud toodete toiteväärtuse, märgistamise ja ohutuse kohta, mille suhtes ta asus vaidlustatud otsuses seisukohale, et need on vastuvõetamatud, pidada seotuks tooteohutusega, mitte keskkonnaga üldiselt.
- 65 Samas kuulub komisjoni arvates geneetiliselt muundatud organismide poolt rahvatervisele ja loomakaitsele avalduv selline toime, nagu ka nende võimalik mõju toiteväärtusele keskkonnaõiguse kohaldamisalasse juhul, kui nende kasvatamine toimus liidus. Kui neid aga kasvatati väljaspool liitu, siis ei kuulu need tagajärjed keskkonnaõiguse valdkonda. Selline eristamine on kunstlik ja võib võtta määruse nr 1367/2006 artiklilt 10 selle kasuliku mõju.
- 66 Kõigepealt olgu märgitud, et määruse nr 1829/2003 artikli 4 lõike 1 punktis a ja artikli 16 lõike 1 punktis a on ette nähtud, et kõnealust toitu ja sööki ei või viia liidus turule, kui see avaldab kahjulikku mõju muu hulgas keskkonnale. Selles osas olgu märgitud, et nimetatud sätted ei piirdu oma sõnastuse kohaselt üksnes looduskeskkonna kaitsmisega liidus. Seetõttu on geneetiliselt muundatud organismide võimalikust looduskeskkonda viimisest liidus tulenevate ohtude hindamine määruse nr 1829/2003 kohases loamenetluses üksnes keskkonnaohtude hindamise eriküsimus.
- 67 Seejärel tuleb tõdeda, et on selge, et enne, kui toidus või söödas sisalduvat geneetiliselt muundatud organismi on võimalik käidelda, on see vaja kasvatada. Tuleb märkida, et kasvatamise ajal kujutavad geneetiliselt muundatud organismid põhimõtteliselt endast looduskeskkonna osa ja on seega tavaliselt keskkonna koostisosad. Seda järeldust kinnitab ka määruse nr 1367/2006 artikli 2 lõike 1 punkti d alapunkt i, milles on määratletud mõiste „keskkonnainfo“ selle määruse tähenduses ja milles on keskkonnaelementide all nimetatud ka geneetiliselt muundatud organismid. Kuna geneetiliselt muundatud organismid on seega tavaliselt keskkonna koostisosad, siis tuleneb määruse nr 1367/2006 artikli 2 lõike 1 punktist f, et need sätted, mille eesmärk on inimeste ja loomade tervisele geneetiliselt muundatud organismide mõju reguleerimine, kuuluvad samuti keskkonnavaldkonda (vt eespool punkt 43).
- 68 Lõpuks olgu märgitud, et eespool punktides 53, 54, 56, 58 ja 59 viidatud sätetest nähtub, et selline loaotsus nagu see, mis on hageja vaide ese, on õigusakt, mis kuulub loomade terviskaitse ja heaolu valdkonda. Samas tuleb märkida, et neid loomi, kes söövad loa andmise otsustes osutatud sööta, tuleb asjaomase sööda tavalise või realistliku kasutamise korral, mis vastab sellele, mille jaoks loa andmise

otsused on tehtud (vt analoogia alusel 23. novembri 2016. aasta kohtuotsus, komisjon *vs.* Stichting Greenpeace Nederland ja PAN Europe, C-673/13 P, EU:C:2016:889, punkt 79), käsitleda keskkonna osana, kuna ei ole võimalik välistada, et need loomad avaldavad keskkonnale mõju või saavad selle osaks. Sellised loomakaitsealased õigusnormid nagu määruse nr 1829/2003 I, III ja IV peatükk kuuluvad seega täielikult keskkonnaõiguse alla määruse nr 1367/2006 artikli 10 lõike 1 tähenduses. Mis tahes muu järeldus oleks võimalik üksnes juhul, kui tegelikult oleks võimalik välistada kõnealuse söödaga toidetud looma kokkupuude rahvastiku ja keskkonnaga, kas oma kohalolu, väljaheidete või jääkide teel, tema täieliku isoleerimise abil, mida komisjon käesoleval juhul ei ole tõendanud.

- 69 Sellest järeldub, et keskkonnaõigus määruse nr 1367/2006 tähenduses hõlmab käesolevas asjas kõiki liidu õigusnorme, mis käsitlevad selliseid eeskirju geneetiliselt muundatud organismide kohta, mille eesmärk on ohjata niisuguseid riske inimeste või loomade tervisele, mida põhjustavad kõnealused geneetiliselt muundatud organismid või keskkonnategurid, mis võivad neid organisme looduskeskkonnas viljelemise või kasvatamise käigus mõjutada. See järeldus kehtib samaoodi olukordades, kus kõnealuseid geneetiliselt muundatud organisme ei kasvatatud liidus.
- 70 Käesoleval juhul selgitas komisjon vaidlustatud otsuses, et vaites esitatud etteheidetes, mis on esitatud eespool punktis 14, on viidatud geneetiliselt muundatud organismide tarbimise tervise mõjudele. Seega ei tule komisjoni arvates neid hinnata määruse nr 1367/2006 artikli 10 alusel. Täpsemalt rõhutab komisjon kõigepealt, et kõnealused loa andmise otsused võimaldavad kõnealuste sojaubade importimist toidus ja söödas kasutamiseks, kuid välistavad nende kasutamise viljelemiseks. Komisjoni väitel tuleb eristada ohutushindamist, mis puudutab muu hulgas toksilisust, allergeensust ja toiteväärtust, ning keskkonnariski hindamist. Seejärel selgitab komisjon, et hageja poolt vaites esitatud argumendid, mille kohaselt puuduvad EFSA suunised geneetiliselt muundatud taimede ohutuse ja toiteväärtuse hindamise kohta, puudutavad geneetiliselt muundatud toidu ja sööda tarbimise tervise mõjude valdkonda. Komisjon lisas, et toiteväärtuse hindamine on üks „riskivaldkondadest“, mida võetakse geneetiliselt muundatud toidu ja sööda tarbimisest tulenevate tervise mõjude hindamisel arvesse, kuid see ei ole osa geneetiliselt muundatud organismide võimalikust looduskeskkonda viimisest keskkonnale tekkiva ohu hindamisest. Lisaks leiab komisjon, et kõnealuste toiduainete märgistamise küsimus puudutab nende toiduainete omadusi, mis tarnitakse lõpptarbijatele tarbimiseks, ja see märgistus ei ole seotud keskkonnohu hindamisega. Lõpuks rõhutab komisjon, et hageja kolm ülejäänud argumenti, see tähendab turustamisjärgse järelevalve puudumine, käsitletavas toidus ja söödas leiduvate herbitsiidide jääkide kontrollimata jätmine ning uuringu, mis käsitleb ribonukleiinhapet sisaldavate taimede tarbimise soovimatut mõju inimeste ja loomade tervisele, asjakohasus, ei ole seotud keskkonnohu hindamisega. Seega ei tule neid argumente komisjoni sõnul hinnata määruse nr 1367/2006 artikli 10 alusel (vt eespool punkt 17).
- 71 Seoses vaidlustatud otsuses esitatud kaalutlustega, mille kohaselt esiteks puudutavad hageja argumendid, et puuduvad EFSA suunised oluliselt muudetud toitainesisaldusega geneetiliselt muundatud taimede ohutuse ja toiteväärtuse hindamise kohta, kuuluvad geneetiliselt muundatud toidu ja sööda tarbimise tervise mõjude valdkonda, ja teiseks, et toiteväärtuse hindamine ei kuulu võimalikust looduskeskkonda viimisest keskkonnale tekkiva ohu hindamise valdkonda, tuleb sedastada, et loa andmise otsustega rakendatakse määruse nr 1829/2003 neid sätteid, mis aitavad kaasa muu hulgas liidus inimeste ja loomade tervise kaitsmisele ja et tuvastatud oht inimeste ja loomade tervisele, mis tuleneb muu hulgas toitainesisalduse muutmisest, on tingitud käsitletavatest geneetiliselt muundatud organismidest. Eespool punktis 69 tuvastatud tuleneb, et need etteheited, mille komisjon lükkas tagasi eespool nimetatud argumentidega, kuuluvad täielikult keskkonnaõiguse kohaldamisalasse määruse nr 1367/2006 tähenduses.
- 72 Vaidlustatud otsuses esitatud argumendi kohta, mille kohaselt hageja etteheited kõnealuses toidus ja söödas leiduvate herbitsiidide jääkide kontrollimata jätmise ning inimeste ja loomade tervise seotud uuringu asjakohasuse kohta ei ole seotud keskkonnohu hindamisega, olgu märgitud, et neis etteheidetes viidatakse määruse nr 1829/2003 nende sätete rikkumisele, mille eesmärk on inimeste ja

loomade tervise kaitsmine ohtude eest, mis tulenevad asjasse puutuvatest geneetiliselt muundatud organismidest. Eespool punktis 69 tuvastatust tuleneb, et need etteheited, mis komisjon lükkas tagasi nimetatud argumentidega, kuuluvad täielikult keskkonnaõiguse alla määruse nr 1367/2006 tähenduses.

- 73 Vaidlustatud otsuses esitatud kinnituste kohta, mille järgi ei ole vaidemenetluses märgistamise kohta esitatud argumendid seotud keskkonnaohu hindamisega, olgu märgitud, et määruse nr 1829/2003 põhjenduste 20 ja 22 kohaselt on geneetiliselt muundatud sööda märgistamisnõuete eesmärk anda lõppkasutajatele, eriti karjakasvatajatele nõuetekohast teavet sööda koostise ja omaduste kohta, võimaldades sellega kasutajal teha põhjendatud valiku. Niisiis peab märgistus andma teavet mis tahes iseloomuliku tunnuse või omaduse kohta, mis teeb toidu või sööda erinevaks vastavast tavapärasest tootest kas koostise, toiteväärtuse või toitumusliku mõju poolest, toidu või sööda ette nähtud kasutusviisi või teatavate elanike puhul meditsiiniliste näidustuste poolest. Sellest tuleneb, et käesoleval juhul kujutab geneetiliselt muundatud toidu ja sööda asjakohane märgistamine endast aktsessoorse iseloomuga tegurit, mis on vältimatult vajalik, et edukalt kohaldada sellise hindamise tulemusi, mis käsitleb muu hulgas inimeste ja loomade tervist. Seega pidi komisjon määruse nr 1367/2006 artikli 10 kohaldamisel kontrollima hageja etteheidet kõnealuse toidu ja sööda koostisele osutava märgistuse kohta.
- 74 Seoses komisjoni järeldusega vaidlustatud otsuses, et väidetav turustamisjärgse järelevalve puudumine ei ole seotud keskkonnaohu hindamisega, piisab, kui meenutada, et määruse nr 1829/2003 põhjenduse 35 esimeses lauses on selgitatud, et ohuhindamise järeldustele tuginedes tuleb vajaduse korral kehtestada turustamisjärgse järelevalve nõuded geneetiliselt muundatud toidu kasutamisel inimtoiduks ja geneetiliselt muundatud sööda kasutamisel loomatoiduks. Samuti tuleb sedastada, et järelevalve kava eesmärk on muu hulgas tagada, et inimeste või loomade tervisele kõnealusest toidust ja söödast tulenev ükski oht ei lähe pärast nende turulelubamist täide või et neist tulenev kahjulik mõju on hallatav. Loa saanud toodete turustamisjärgne järelevalve on seega turuleviimise luba täiendav meede.
- 75 Selles osas märgib komisjon vaidlustatud otsuses põhjendatult, et turustamisjärgse järelevalve nõuete eesmärk on koguda andmeid geneetiliselt muundatud toidu tarbimise kohta. Veel peab lisama, et kõnealune järelevalve puudutab ka sööda tarbimist loomade puhul, kes on ise samuti osa keskkonnast.
- 76 Sellest tuleneb, et mure inimeste ja loomade tervise pärast, mida on väljendatud asjakohase järelevalve puudumisega tõttu, kuulub samuti määruse nr 1367/2006 artikli 10 kohaldamisalasse.
- 77 Seega eksis komisjon, kui ta järeldas vaidlustatud otsuses, et eespool punktis 70 esitatud argumente ei pidanud ta määruse nr 1367/2006 artikli 10 raames hindama. Seda järeldust ei sea kahtluse alla komisjoni ja menetlusse astujate muud argumendid.
- 78 Esiteks, seoses komisjoni argumendiga, et vaide nende aspektide, mida ta pidas vastuvõetamatuteks, põhifookuses oli käsitletavate geneetiliselt muundatud organismide ohutu kasutamine toidus ja söödas, piisab, kui märkida, et määrus nr 1367/2006 ei näe ette, et vaie peab keskenduma keskkonnaõiguse küsimusele (vt selle kohta analoogia alusel 23. novembri 2016. aasta kohtuotsus, komisjon vs. Stichting Greenpeace Nederland ja PAN Europe, C-673/13 P, EU:C:2016:889, punktid 77 ja 78). Nagu juba eespool punktides 49 ja 62 on tõdetud, peab komisjon vaidemenetluses hindama kõiki argumente, milles vaide esitaja väitel on asjaomane haldusakt vastuolus keskkonnaõigusega määruse nr 1367/2006 tähenduses, ega ole vaja, et keskkonnaõiguse küsimus kujutaks endast hinnatava argumendi peamist õiguslikku eset.
- 79 Teiseks, nagu eespool punktides 63–69 on märgitud, tuleb tagasi lükata komisjoni argument, mille kohaselt on asjaolu, et määruses nr 1829/2003 on eristatud asjaomase toidu ja sööda ohutushindamist ja keskkonnamõju hindamist, asjakohane selle hindamisel, kas vaie kuulub määruse nr 1367/2006 kohaldamisalasse.

- 80 Osas, milles komisjon viitab kõnealuses kontekstis asjaolule, et määruse nr 1829/2003 põhjenduses 33 on eristatud keskkonnamõju hindamist ja ohutushindamist, tuleb märkida, et nimetatud põhjenduses on märgitud, et kui määruse nr 1829/2003 alusel esitatud taotlus puudutab geneetiliselt muundatud organisme sisaldavaid või nendest koosnevaid tooteid, peab taotlejal olema võimalik valida, kas kasutada direktiivi 2001/18 C osa alusel juba saadud tahtliku keskkonda viimise luba või taotleda määruses nr 1829/2003 ette nähtud loa taotlemise menetluses keskkonnaohu hindamist samal ajal ohutushindamisega. Sellest seisukohast tulenevalt võib tahtliku keskkonda viimise mõju hindamise viia läbi kas direktiivi 2001/18 kohases menetluses või hoopis määruses nr 1829/2003 sätestatud korras. Sellegipoolest tuleb silmas pidada, et kuigi määruse nr 1829/2003 põhjendus 33 käsitleb küsimust, millistel tingimustel võib tahtliku keskkonda viimise mõju hindamine toimuda määruse nr 1829/2003 kohases menetluses, ei käsitle see küsimust, kas määruse nr 1367/2006 alusel esitatud vaites etteheidetu kuulub keskkonnaõiguse alla viimati nimetatud määruse tähenduses.
- 81 Lisaks tuleb tagasi lükata ka komisjoni argument, et määruse nr 1829/2003 artiklitest 5 ja 17 tuleneb, et kuigi kõigi selle määruse kohaldamisalasse kuuluvate toodete suhtes tuleb läbi viia ohutushindamine, on keskkonnariski hindamist vaja läbi viia üksnes geneetiliselt muundatud organismide või geneetiliselt muundatud organisme sisaldava või neist koosneva toidu ja sööda suhtes, samas kui geneetiliselt muundatud organismidest valmistatud toidu ja sööda suhtes ei tule seda läbi viia. Nimelt olgu meenutatud, et turuleviimiseks peavad olema täidetud määruse nr 1829/2003 artiklis 4 lõikes 1 ja sama määruse artikli 16 lõikes 1 sätestatud tingimused (vt eespool punktid 56 ja 58). Seevastu määruse nr 1829/2003 artiklite 5 ja 17 sõnastusest nähtub, et need sätted reguleerivad üksnes loataotluse esitamise korda ja sellega seonduvaid vorminõudeid. Need artiklid ei käsitle niisiis loataotluse sisulise hindamise tingimusi ega ulatust.
- 82 Selles osas, milles komisjon väidab, et määruse nr 1367/2006 artikli 2 lõike 1 punkti d alapunkti i – mis käsitleb mõiste „keskkonnainfo“ määratlust – raames esitatud viide geneetiliselt muundatud organismidele on tehtud bioloogilise mitmekesisuse kontekstis, mis puudutab just sellist olukorda, kus rahvatervise küsimusi võib pidada teatud keskkonnaelementide seisundit kajastavaks, olgu märgitud, et nimetatud säte viitab geneetiliselt muundatud organismidele kui keskkonnaelementidele. Seda kinnitab eespool punktis 67 tehtud järeldus, et geneetiliselt muundatud organismid kujutavad endast keskkonnaelemente. Isegi kui eeldada, et komisjoni tõlgendusega saab nõustuda, tuleb igal juhul märkida, et määruse nr 1367/2006 artikli 2 lõike 1 punkti d alapunkt i sisaldab üksnes mitteammendavat loetelu keskkonnale tüüpilistest elementidest, kuid see ei välista, et geneetiliselt muundatud organismide puhul võib tegemist olla keskkonnaelementidega.
- 83 Kolmandaks väidab komisjon, keda toetab selles Monsanto, et rahvatervise kaalutlused võivad mõjutada keskkonnakaitset ja sellega võivad kaasneda tagajärjed, kuid keskkonda puudutavates sätetes rahvatervisele tehtud viidete eesmärk ei ole keskkonnaõigusega hõlmata rahvatervise valdkond tervikuna. Komisjon leiab, et kõnealuses vaites esitatud aspektid ei kajasta ega ole seotud keskkonnaelementide seisundiga ega kuulu seetõttu määruse nr 1367/2006 artikli 10 kohaldamisalasse.
- 84 Sellega seoses olgu märgitud, et nagu on juba meenutatud eespool punktis 43, kuulub inimese tervise kaitse liidu poliitika eesmärkide hulka keskkonna valdkonnas (vt 22. detsembri 2010. aasta kohtuotsus, Gowan Comércio Internacional e Serviços, C-77/09, EU:C:2010:803, punkt 71 ja seal viidatud kohtupraktika). Samas tuleb siiski märkida, nagu komisjon on põhjendatult välja toonud, et määruse nr 1367/2006 artikli 10 eesmärk ei ole hõlmata keskkonnaõigusega rahvatervise valdkond tervikuna.
- 85 Sellegipoolest olgu sedastatud, nagu juba eespool punktides 49 ja 62 on märgitud, et kõnealusel juhul on vaie vastuvõetav üksnes osas, milles selles tuuakse esile, et kõnealused loa andmise otsused on vastuolus keskkonnaõigusega määruse nr 1367/2006 tähenduses. Määruse nr 1829/2003 artikli 4 lõike 1 punktis a ja artikli 16 lõike 1 punktis a on sätestatud, et turule ei või viia toitu ja sööki, mis avaldab kahjulikku mõju inimeste ja loomade tervisele ning keskkonnale. Sojaoad 305423, MON 87769 ja MON 87705 kujutavad endast nende kasvatamise ajal inimese sekkumisega muudetud keskkonnaelemente, millel on vastastikune mõju keskkonnale. Niisiis võib nende keskkonnaelementide

geneetiline muundamine mõjutada nende toiteväärtust või kujutada ohtu toiduohutusele või tuua sellele tagajärgi ning seega on tegemist keskkonnaõiguse alla kuuluvate küsimustega määruse nr 1367/2006 tähenduses.

- 86 Igal juhul tuleb meeles pidada (vt eespool punkt 68), et sööta, mis oli samuti lootsuste osa, võivad süüa loomad, kes avaldavad keskkonnale mõju või saavad selle osaks. Seetõttu on need loomad ise keskkonnaelemendid ja asjaomasest söödast nende toiteväärtusele tulenevad tagajärjed või asjaolu, et need võivad olla vastuolus toiduohutuseeskirjadega, kujutavad endast seega keskkonnaõiguse alla kuuluvaid küsimusi määruse nr 1367/2006 tähenduses.
- 87 Neljandaks piisab, kui märkida komisjoni argumendi kohta, et üksnes asjaolu, et asjaomane toit või sööt on päritoluriigis läbinud bioloogilise või tehnilise töötuse, ei tähenda, et kõnealuste toodete ohutus võib olla seotud keskkonnaseisundiga, et käesolevas kohtuasjas kõne all olev keskkonnaõigus määruse nr 1367/2006 tähenduses ei piirdu üksnes looduskeskkonna seisundiga liidus, ning lisaks, et selles argumendis on jäetud tähelepanuta, et see mõjutab loomi, kes kõnealust sööta tarbivad.
- 88 Viieandaks tuleb seoses komisjoni poolt käesolevas asjas esitatud väitega, mis käsitleb Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 asjakohasust, meenutada, et kohtupraktika kohaselt võib nimetatud sättele, millel määruse nr 1367/2006 artikli 10 lõige 1 põhineb, tugineda selleks, et hinnata viimati nimetatud sätte seaduslikkust (13. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus, nõukogu jt vs. Vereniging Milieudefensie ja Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht, C-401/12 P–C-403/12 P, EU:C:2015:4, punkt 61).
- 89 Eeltoodu põhjal tuleb teha järeldus, et komisjon rikkus õigusnormi, leides, et suur osa hageja poolt vaides esitatud väidetest ei kuulu keskkonnaõiguse valdkonda. Seetõttu tuleb esimese väitega nõustuda ja vaidlustatud otsus tervikuna tühistada, ilma et oleks vaja hinnata hageja teist väidet.

Kohtukulud

- 90 Vastavalt kodukorra artikli 134 lõikele 1 on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna kohtuotsus on tehtud komisjoni kahjuks, tuleb komisjoni kohtukulud jätta tema enda kanda ja mõista hageja kohtukulud vastavalt hageja nõudele välja komisjonilt.
- 91 Vastavalt kodukorra artikli 138 lõikele 3 tuleb Monsanto ja Pioneeri kohtukulud jätta nende endi kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (seitsmes koda)

otsustab:

- 1. Tühistada tervise ja toiduohutuse eest vastutava Euroopa Komisjoni liikme 16. novembri 2015. aasta kiri viitenumbriga Ares(2015) 5145741, milles käsitletakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. septembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1367/2006 (keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise Århusi konventsiooni sätete kohaldamise kohta ühenduse institutsioonide ja organite suhtes) artikli 10 alusel esitatud valet rakendusotsuste peale, millega lubati turule geneetiliselt muundatud sojaoad MON 87769, MON 87705 ja 305423.**
- 2. Jätta komisjoni kohtukulud tema enda kanda ja mõista temalt välja TestBioTech eV kohtukulud.**

3. Monsanto Europe, Monsanto Company, Pioneer Overseas Corp. ja Pioneer Hi-Bred International, Inc. kannavad ise oma kohtukulud.

Tomljenović

Bieliūnas

Kornezov

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 14. märtsil 2018 Luxembourgis.

Allkirjad